

Bolinders, Bassholmen och brittiska flottan

av Björn Linn

Till den stora Göteborgsutställningen 1923 gav Bolinders ut en liten vacker katalog på 32 sidor över sina "Verkstäder och tillverkningar". Där finns allt från råoljemotorer till ångmaskiner och ångpannor, från maskiner för träindustrin till spisar, stekpannor, kaminer och köttkvarnar. När det gäller motorer berättar man följande:

"De motorer, som visas å efterföljande sidor, tillhöra vår nya typ 'BO'. Utmärkande för denna typ är att den förut i och för regleringen av tändkulans temperatur nödvändiga insprutningen av sötvatten i cylindrarna eller inblåsningen av komprimerad luft tillsammans med bränslet gjorts överflödiga. Denna reglering sker nu i stället genom en bränsleinsprutningsapparat av särdeles sinnrik och enkel konstruktion, som kan omställas medelst ett enda handgrepp allt efter motorns olika belastningar. Motorn kan härigenom arbeta vid full eller mindre belastning med bibehållen normal temperatur, och även gå i tomgång hur länge som helst utan risk för att tändkulan skall kallna. Den nya bränslespridaren kan apteras på äldre Bolindermotorer efter omändring av dessa till den nya typen.

För åstadkommande av snabbare igångsättning av motorena levereras på extra beställning en elektrisk starttändningsanordning, varmed motorena kunna utan föregående uppvärmning startas på cirka en halv minut. Dylik startanordning kan också inmonteras på tidigare levererade maskiner, förutsatt att de först blivit moderniserade på ovan angivet sätt.

Bolinders varv och slip Bassholmen på Fiskebäckskil

För kunder på den svenska västkusten har Bolinders på Bastholmen strax söder om Lysekil inrättat ett mindre skeppsvarv med slip, varest intresserade kunna se typ 'BO' i arbete i den där stationerade demonstrationsbåten. För fiskare torde särskilt böra beaktas, att den nya typen vid den för fisket erforderliga speciellt långsamma gången vid backornas upptagande arbetar utan lampa.”

ENGELSK MONITOR av »M»-typen 2 st. 4-cyl.
Bolindermotorer om vardera 320 eff. hkr.

Av de fartygstyper som katalogen visar är monitorn av M-typen för brittiska flottan, byggd under första världskriget, särskilt intressant. David K Brown berättar i sin bok *The Grand Fleet (1999)*, om flottans fartygskonstruktioner 1906-22, närmare om dessa fartyg. Det rörde sig om en mindre typ av monitor, avsedd för kustoperationer och försedd med en 23,4 cm kanon. När de beställdes 1915 gällde det att få fram dem snabbt; vad som avgjorde antalet var att det fanns 14 kanoner tillgängliga, och så många fartyg blev det alltså. Vidare hade man tolv fyrcylindriga Bolindermotorer om 320 hk, och det räckte till sex av fartygen. Två fick fyra mindre Bolindermotorer var, en monitor fick någon typ av fotogenmotor, och de återstående fem fick ångmaskiner. Brown säger att Bolindermotorn var beprövad och pålitlig i handelsfartygsdrift, när man körde mest i konstant fart, men i ett krigsfartyg med mycket växlande manövrer visade den sig problematisk därför att det anhopades oförbrända gaser i skorstenen som sedan tog Eld.

Bolindermotorer blev också vanliga i en ny typ av landstigningsbåtar som likaså började byggas 1915. Här använde man olika motorstorlekar från 40 till 90 hk, vilket gav 5–7 knops fart. Typen ansågs mycket lyckad och var i bruk till efter andra världskriget — om motorerna fortfarande var desamma då är okänt.

(1905 – 1908 arrenderades Bastholmens Mekaniska Verkstad av Lysekils Mekaniska Verkstad för slipupptagning, motorinstallationer och gjuteriarbeten. Red:s anm.)